

Schilderen van een monument, wat kan en mag ik doen?

Schilderen van een monument

Voor het schilderen van een monument kan het zijn dat er aan aanvullende voorwaarden moet worden voldaan. Dit kan te maken hebben met de technische uitvoering van schilderwerk of de beperkte keuzevrijheid in kleurstellingen.

Mogelijk heeft u te maken met een monument.

In Nederland zijn diverse soorten monumenten. Afhankelijk van het soort monument zijn er dan ook diverse instanties die daar over gaan.

De erfgoedwet uit 2016 geeft aan hoe de wetgeving rond Rijksmonumenten in elkaar steekt. Voor een gemeentelijk monument geldt dat de gemeente haar monumentenbeleid vastlegt in de gemeentelijk monumentenverordening.

Het is dus belangrijk om te achterhalen of u met een monument te maken heeft en vervolgens wat voor monument het betreft om daarmee ook uit te kunnen gaan van het juiste beleid.

In dit infoblad heeft Sikkens een aantal informatiebronnen over monumenten op een rijtje gezet. Deze lijst is zeker niet compleet, maar wel een goede start.

1. WANNEER HEEFT U TE MAKEN MET EEN MONUMENT?

Figuur 1: Overzicht van soorten monumenten in Nederland, www.monumenten.nl

U wilt aan de buitenzijde normaal onderhoud plegen

U heeft geen vergunning nodig als u

- onderhoudswerk gaat uitvoeren waarbij vormgeving, detaillering, profilering, kleur en materiaalsoort niet veranderen, of
- op beperkte schaal en alleen waar nodig materiaal vernieuwt.

Maar waar ligt precies de grens tussen plaatselijk onderhoud en verdergaande ingrepen? In het schema hiernaast treft u een paar voorbeelden aan van werkzaamheden waar u wel of geen vergunning voor nodig heeft.

Schakel een specialist in
Het restaureren, maar ook het onderhouden van een monument is specialistisch werk. Ga daarom met een deskundige architect of aannemer in zee.

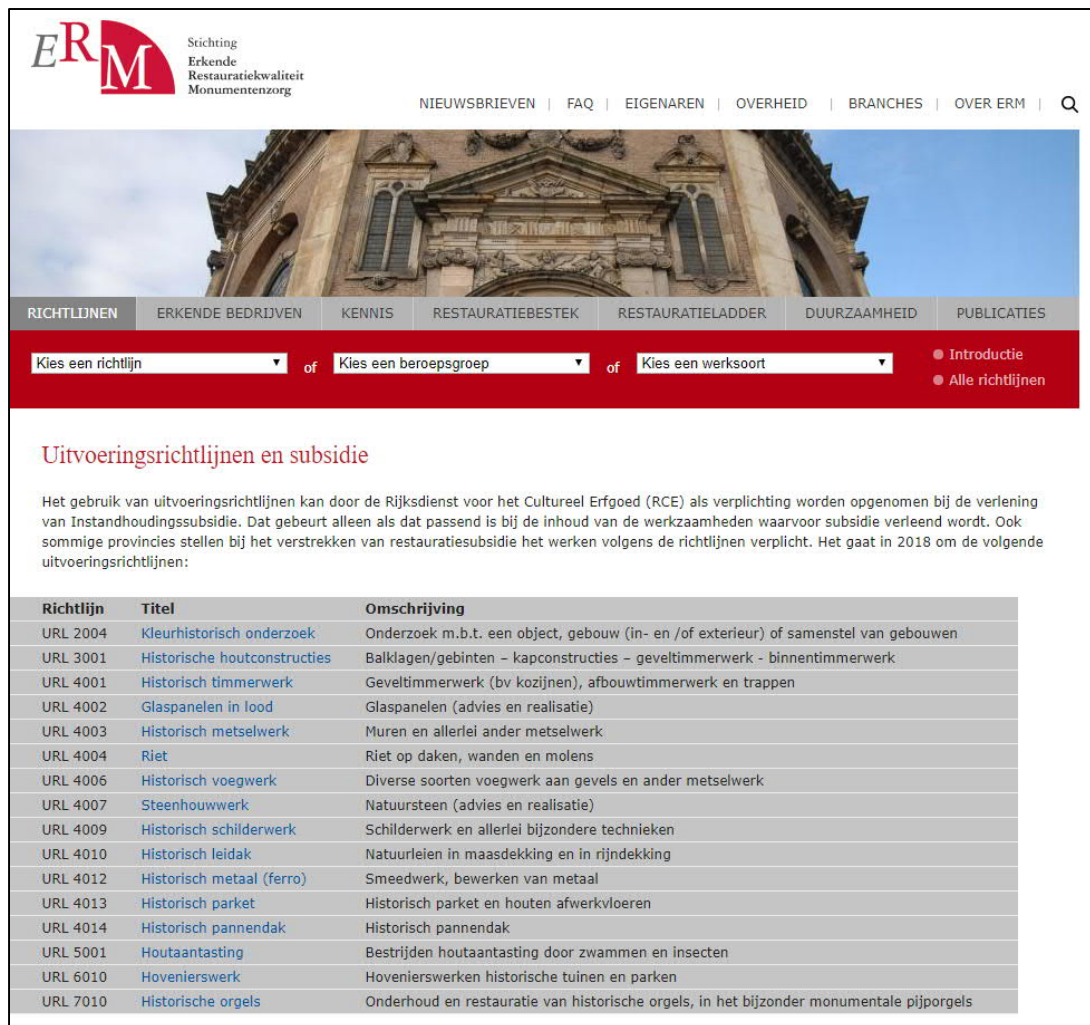
Een paar voorbeelden:

Vergunningvrij	Vergunning nodig
Uw huis overschilderen in dezelfde kleur zonder de oude verflagen weg te halen	Overschilderen in een andere kleur
Metselwerk plaatselijk herstellen met dezelfde voeg en voegspecie	Het voegwerk volledig vernieuwen
Pleisterwerk plaatselijk herstellen	Een volledig nieuwe pleisterlaag aanbrengen
Kozijnen, ramen en deuren plaatselijk herstellen	Ramen, kozijnen en deuren vervangen, ook als materiaal en vorm niet veranderen
Slechte pannen of leien plaatselijk vervangen	Helemaal opnieuw dekken met pannen of leien
Lekkende goten en regenpijpen plaatselijk repareren	Alle dakgoten en regenpijpen vervangen

Figuur 2: Info uit "Informatieblad: Monumenten en beschermde gezichten Vergunningvrije werkzaamheden". Uitgave van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten

2. UITVOERINGSRICHTLIJNEN

Naast informatie over het monument, worden er ook uitvoeringsrichtlijnen uitgegeven waarin staat hoe bepaalde werkzaamheden moeten worden uitgevoerd. Zo zijn voor schilderwerk URL 2004 (Kleurhistorisch onderzoek) en URL 4009 (Historisch schilderwerk) twee belangrijke uitvoeringsrichtlijnen.

ERM Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg

NIEUWSBRIEVEN | FAQ | EIGENAREN | OVERHEID | BRANCHES | OVER ERM | Q

RICHTLIJNEN | ERKENDE BEDRIJVEN | KENNIS | RESTAURATIEBESTEK | RESTAURATIELADDER | DUURZAAMHEID | PUBLICATIES

Kies een richtlijn of Kies een beroepsgroep of Kies een werksoort

- Introductie
- Alle richtlijnen

Uitvoeringsrichtlijnen en subsidie

Het gebruik van uitvoeringsrichtlijnen kan door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) als verplichting worden opgenomen bij de verlening van Instandhoudingssubsidie. Dat gebeurt alleen als dat passend is bij de inhoud van de werkzaamheden waarvoor subsidie verleend wordt. Ook sommige provincies stellen bij het verstrekken van restauratiesubsidie het werken volgens de richtlijnen verplicht. Het gaat in 2018 om de volgende uitvoeringsrichtlijnen:

Richtlijn	Titel	Omschrijving
URL 2004	Kleurhistorisch onderzoek	Onderzoek m.b.t. een object, gebouw (in- en /of exterieur) of samenstel van gebouwen
URL 3001	Historische houtconstructies	Balklagen/gebinten – kapconstructies – geveltimmerwerk - binnentimmerwerk
URL 4001	Historisch timmerwerk	Geveltimmerwerk (bv kozijnen), afbouw-timmerwerk en trappen
URL 4002	Glaspanelen in lood	Glaspanelen (advies en realisatie)
URL 4003	Historisch metselwerk	Muren en allerlei ander metselwerk
URL 4004	Riet	Riet op daken, wanden en molens
URL 4006	Historisch voegwerk	Diverse soorten voegwerk aan gevels en ander metselwerk
URL 4007	Steenhouwwerk	Natuursteen (advies en realisatie)
URL 4009	Historisch schilderwerk	Schilderwerk en allerlei bijzondere technieken
URL 4010	Historisch leidak	Natuurleien in maasdekking en in rijndekking
URL 4012	Historisch metaal (ferro)	Smeedwerk, bewerken van metaal
URL 4013	Historisch parket	Historisch parket en houten afwerkvloeren
URL 4014	Historisch pannendak	Historisch pannendak
URL 5001	Houtaantasting	Bestrijden houtaantasting door zwammen en insecten
URL 6010	Hovenierswerk	Hovenierswerken historische tuinen en parken
URL 7010	Historische orgels	Onderhoud en restauratie van historische orgels, in het bijzonder monumentale pijporgels

Figuur 3: www.stichtingerm.nl

3. VERGUNNINGSPLICHTIGE WERKZAAMHEDEN

Met de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) zijn verschillende vergunningen en ontheffingen samengevoegd in één vergunning: de omgevingsvergunning.

Is de Wabo-activiteit vergunningvrij?					
	Wabo-activiteit			Wabo-activiteit	
	wijzigen rijksmonument (art. 2.1 lid 1 onder f Wabo)	bouwen (art. 2.1 lid 1 onder a Wabo)		wijzigen rijksmonument (art. 2.1 lid 1 onder f Wabo)	bouwen (art. 2.1 lid 1 onder a Wabo)
Ten minste één Wabo-activiteit niet vergunningvrij			Beide Wabo-activiteiten vergunningvrij		
Geheel afkrabben of afbranden van oude verflagen of anderszins kaalhalen en overschilderen in de bestaande kleur	nee	n.v.t.*	Afkrabben van plaatselijk loszittende delen van de verflaag, plaatselijk plamuren, licht opschuren en overschilderen in de bestaande kleur	ja	n.v.t.
Overschilderen in een andere kleur	nee	n.v.t.	Overschilderen in de bestaande kleur	ja	n.v.t.
Volledige vernieuwing van een raam, deur of kozijn dat niet geheel technisch 'op' is (ook als materiaal- soort en vorm niet wijzigen)	nee	ja	Vervanging van: 1. een kozijn dat geheel technisch 'op' is 2. verrot kozijnhout (d.m.v. aanlassen)	ja	ja
Volledige vernieuwing hemelwaterafvoer, ook als materiaal- soort en vorm niet wijzigen	nee	ja	Herstellen en plaatselijk vernieuwen van hemelwaterafvoer	ja	ja
Volledige vervanging van alle pannen, leien of andere soort dakbedekkingen, die nog niet 'op' zijn	nee	ja	Vervanging van delen van dakbedekking (pannen, leien, bitumen, riet), voor zover kapot of aan het eind van de levenscyclus ('op')	ja	ja
Vervanging van historisch glas (verkleurd en/ of getrokken) door modern glas	nee	ja	Vervangen van kapotte ruiten, waarbij de soort (historisch) glas niet wijzigt	ja	ja
Glas-in-lood: volledige vervanging van het lood (verloeden) zonder dat het lood 'op' is	nee	ja	Uitnemen en plaatselijk herstellen van glas-in-loodramen	ja	ja
Aanbrengen van isolatieglas, waarbij roeden en/of kozijnen worden aangepast of vervangen	nee	nee	Aanbrengen van dun isolatieglas in de bestaande roeden en profilering, ter vervanging van niet-historisch glas, waarbij het aangezicht zowel binnen als buiten niet wijzigt	ja	ja
Volledige vernieuwing van de buitenhuid (opmetselen nieuwe klamp)	nee	nee	Plaatselijk aangetast metselwerk inboeten	ja	ja
Volledige vernieuwing van al het voegwerk dat deels nog goed is	nee	ja	Plaatselijk aangetast metselwerk opnieuw voegen met dezelfde soort voeg	ja	ja
Gevelreiniging waarbij meer dan alleen water wordt gebruikt. Met fysieke gevolgen en met oog op esthetisch effect	nee	n.v.t.	Gevelreiniging met water onder lage druk om algen en mos te verwijderen. Bijv. ter voorbereiding van technisch herstel	ja	ja
Hydrofoberen = waterafstotend maken	nee	n.v.t.			
In parken en tuinen: nieuwe aanplant van een andere soort of in een ander verband	nee	n.v.t.	Het inboeten van beplanting in een park- of tuinaanleg met dezelfde beplanting (soort en cultivar) en in hetzelfde verband	Ja	n.v.t.
Verharden of semi-verharden van paden	nee	n.v.t.	Het onderhouden van paden waarbij het type verharding niet wijzigt	Ja	n.v.t.

* n.v.t. (niet van toepassing) wil zeggen dat het geen Wabo-activiteit bouwen betreft.

Figuur 4: overzicht van vergunningplichtige werkzaamheden aan de buitengevel. www.cultureelerfgoed.nl/publications

4. VERGUNNINGVRIJE WERKZAAMHEDEN AAN MONUMENTEN *

---

*Hoofstuk 4 is tot stand gekomen n.a.v. een artikel van de gemeente Amsterdam. Het volledige artikel is te lezen op: <https://www.amsterdam.nl/kunst-cultuur/monumenten/wet-regelgeving/vergunningvrije/>

(Onderstaande tekst is afkomstig van bovenstaande link.)

In het kader van de Modernisering van de Monumentenzorg (MoMo) heeft het Rijk de regeldruk verminderd en de vergunningprocedures ingekort. Voor sommige activiteiten aan een rijks- of gemeentelijk monument is dan ook geen vergunning meer nodig. Het gaat om activiteiten waarbij er geen monumentale waarden worden aangetast.

Vergunningvrije onderhoudswerkzaamheden

Vanaf 1 januari 2012 zijn gewone onderhoudswerkzaamheden aan monumenten vergunningvrij. Onder dit onderhoud worden werkzaamheden verstaan die bedoeld zijn om te behouden wat er is, zonder wijziging van materiaalsoort, vorm, detaillering, profilering en kleur. Voor aanvang van dit onderhoud volstaat een mededeling aan de afdeling Handhaving van uw stadsdeel. Enkele voorbeelden van vergunningvrije activiteiten zijn:

- Overschilderen houtwerk in dezelfde kleur (zonder het hout kaal te halen)
- Plaatselijk metselwerk en/of voegwerk herstellen met dezelfde voeg en voegspecie
- Plaatselijk pleisterwerk herstellen
- Enkele slechte dakpannen vervangen
- Kozijnen, ramen en/of deuren plaatselijk herstellen of aanlassen
- Goten en regenpijpen herstellen
- Dun isolatieglas plaatsen in de bestaande roeden en profilering, ter vervanging van niet-historisch glas

Wanneer u vragen heeft of meer informatie wilt hebben over vergunningvrije werkzaamheden kunt u contact opnemen met het Bouwloket of het Loket Vergunningen van uw stadsdeel of de monumentenadviseur van Monumenten en Archeologie. De monumentenadviseurs zijn van maandag tot en met vrijdag van 09.00-10.00 uur telefonisch te bereiken via 020 251 4900. Zij kunnen u deskundig adviseren en vooraf duidelijkheid geven of in uw geval wel of geen vergunning nodig is. Een afspraak met het Bouwloket of het Loket Vergunningen van uw stadsdeel kunt u maken via het algemene telefoonnummer 14020.

Voor alle uitgebreide en ingrijpende werkzaamheden aan een rijksmonument of gemeentelijk monument heeft u een omgevingsvergunning nodig. Zo blijft gevelreiniging vergunningplichtig. Meer informatie vindt u op de pagina [Omgevingsvergunning](#).

Inpandige vergunningvrije werkzaamheden

Wanneer u inpandig iets wilt veranderen is het van belang te weten of er monumentale waarden worden aangetast. Hierover kunt u contact opnemen met de monumentenadviseur van Monumenten en Archeologie. Als is vastgesteld dat de werkzaamheden geen monumentale onderdelen betreffen en er geen constructieve ingrepen in het casco nodig zijn, heeft u geen vergunning nodig. Een paar voorbeelden zijn:

- Vervangen van keukens, sanitair of cv-installatie
- Verwijderen van recent geplaatste scheidingswanden of verlaagde plafonds
- Verbouwen van het interieur van een recente aanbouw (van na 1965)

Ook hierbij geldt dat voor alle uitgebreide en ingrijpende werkzaamheden een omgevingsvergunning nodig is. Bij inpandige werkzaamheden is het dan ook aan te raden voorafgaand aan de uitvoering contact op te nemen met de monumentenadviseurs van Monumenten en Archeologie of het Bouwloket of het Loket Vergunningen van uw stadsdeel.

Vergunningvrij in beschermde gezichten

Het centrum van Amsterdam binnen de Singelgracht, het dijkentlint in stadsdeel Noord en Plan Zuid in stadsdeel Zuid zijn rijksbeschermd stadsgezichten. Durgerdam, Ransdorp en Holysloot zijn rijksbeschermd dorpsgezichten. Het Van Eesterenmuseum in Amsterdam Nieuw-West, de Noordoeversloterplas zijn gemeentelijk beschermd stadsgezichten. Als u in een beschermd gezicht woont, maar geen beschermd monument bezit, zijn ook voor u een aantal werkzaamheden vergunningvrij. Gewoon onderhoud en inpassende zaken die niet het casco of de constructie betreffen zijn vergunningvrij. Daarnaast is een aantal bouwactiviteiten vergunningvrij aan de achtergevel van uw pand of in het gebied loodrecht achter de achtergevel.

Een aantal kleine bouwactiviteiten bij niet-monumenten is vergunningvrij. Meer informatie over deze activiteiten vindt u in bijlage II, artikel 2 van het Besluit omgevingsrecht (Bor). Bij een aantal omvangrijkere bouwactiviteiten bij niet-monumenten is nog steeds een omgevingsvergunning voor planologische afwijking nodig. Hierover vindt u meer informatie in bijlage II, artikel 3 van het Bor. Enkele voorbeelden zijn:

- Wijzigen raam- of deurkozijn in de achtergevel
- Plaatsen van zonnecollector op het achterdakvlak
- Plaatsen van een dakkapel op het achterdakvlak

LET OP! Vanaf 1 november 2014 zijn aan- of bijgebouwen op het achtererfgebied in beschermde gezichten niet meer vergunningvrij.

5. HET RAADPLEGEN VAN INFORMATIE OVER MONUMENTEN

---

www.monumenten.nl

www.restauratiefonds.nl

www.stichtingerm.nl

www.cultureelerfgoed.nl

<https://cultureelerfgoed.nl/monumentenregister>

<https://cultureelerfgoed.nl/dossiers/omgevingsvergunning/wel-of-geen-omgevingsvergunning>

<https://cultureelerfgoed.nl/publicaties/vergunningvrij>

<https://www.amsterdam.nl/kunst-cultuur/monumenten/wet-regelgeving/omgevingsvergunning/>

<http://rijksmonumenten.nl/plaatsen/>

https://www.middelburg.nl/Inwoners/Wonen_en_verbouwen/Monumenten

<https://www.antwerpen.be/nl/info/52d5052139d8a6ec798b48e5/monumentenzorg-bouw-of-verbouwadvies>

<https://www.monumentenregie.nl/thema/wetgeving>

AkzoNobel Decorative Coatings B.V. Postbus 3, 2170 BA Sassenheim, Nederland. Afdeling Technical Support, Tel.: 071-3083400, Internet: www.sikkens.nl.

De doeltreffendheid van onze systemen berust op jarenlange praktijkervaring en laboratoriumresearch. Wij staan ervoor in, dat de kwaliteit van het volgens onze systemen vervaardigde werk voldoet aan de eigenschappen die Akzo Nobel Decorative Coatings B.V. heeft toegezegd, mits de onzerzijds gegeven voorschriften strikt zijn opgevolgd en het werk is uitgevoerd naar de eisen van goed vakmanschap. Wij wijzen iedere aansprakelijkheid af, indien het eindresultaat ongunstig is beïnvloed door factoren waarop wij geen controle hebben. De afnemer dient met de hem normaal ten dienste staande middelen te controleren of de geleverde producten geschikt zijn voor de beoogde toepassing. Bij het verschijnen van een nieuwe uitgave verliest dit technisch documentatieblad zijn geldigheid.